

Preferiria no fer-ho

Herman Melville

Bartleby, l'escrivent

Bartleby, el escriviente

Traducció al català de Miquel Desclot i
al castellà de María José Chuliá

Il·lustracions de Javier Zabala

Nórdica Libros, Madrid, 2008

P. C.

«Encara el veig, amb aquella figura pàl·lida i pulcra, llastimosa i respectable, irremeiablement desolada. Era en Bartleby». Aquestes paraules presenten un d'aquells personatges que el pas del temps ha convertit en clàssic. Un gris escriptor que apareix, vingut d'enlloc, en el despatx d'un advocat —el narrador de la història i responsable de les paraules anteriors— en resposta a un anunci. I amb una fama literària associada inevitablement a una frase, gairebé tan coneguda com les paraules ini-

cial del *Quixot* o de *La metamorfosi* kafkiana: el laconic «Preferiria no fer-ho» amb què respon al requeriment d'atendre una feina rutinària. Un refús passiu i inesperat que esdevé l'únic argument d'un enigmàtic ésser la vida del qual es limitarà, a partir d'aquell moment i progressivament, a no actuar. També, de manera progressiva, l'argument hegemònic d'aquesta narració que avança des d'una situació inicial d'aparent normalitat fins a l'absurd final.

Publicada el 1856 —després, doncs, de l'altre gran clàssic de Melville, *Moby Dick*— l'obra va haver d'esperar un segle per començar a ser entesa i reconeguda com allò que és: una petita joia de la literatura universal, a més d'una de les narracions més enigmàtiques i influents que s'han escrit mai. Un clàssic

que ara podem recuperar en edició de luxe: un àlbum amb la traducció de Miquel Desclot i les il·lustracions de Javier Zabala —Premio Nacional de Ilustración 2005— a partir d'una lectura del personatge i dels ambients que sembla haver-ne captat l'essència per inserir-s'hi de manera natural.

III
Un clàssic que ara es recupera en edició de luxe, un àlbum amb il·lustracions de Javier Zabala

Hi ha una línia evident que uneix *Bartleby* amb Kafka —ho va escriure Borges i la contraportada d'aquesta edició ens ho recorda. Però també arriba al propi autor argentí, a l'existencialisme, a la literatura de l'absurd. I a Pessoa, sobretot: perquè si Bartleby afirmava que preferia no fer-ho, Bernardo Soares va elaborar tota una teoria de la inutilitat de qualsevol acció. Així doncs, tot i que interpretada sovint com un acte de rebel·lia, la determinació de Bartleby difícilment pot reduir-se a un fet tan simple i directe. L'absència de causes explícites o d'una meta aparent, la sensació que ell ha entès alguna gran veritat que nosaltres no som capaços de copsar, i l'extrem de portar la decisió fins a les darreres conseqüències suggereixen lectures que tenen, potser, més a veure amb la condició humana, amb la solitud que hi és inherent, amb l'encaix d'aquesta fràgil realitat en el món. Potser.